

10. Bölüm

Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi ile Rekreyasyona Uygun Alanların Belirlenmesi: Ladik İlçesi (Samsun) Örneği

İnci DEMİRAG TURAN¹

| GİRİŞ

Günümüzde şehir alanlarının ve sanayileşmenin hızlı bir şekilde artmasıyla insanların rekreasyon alanlarına olan yönelimleri de artmaktadır. Çünkü insanlar boş vakitlerini şehrin gürültüsünden uzakta, doğal ortamlarda ve daha sakin yerlerde geçirmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca açık hava rekreasyonu ile insan sağlığı arasında ilişki görülmekte ve insan sağlığını iyileştirmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2010).

Rekreasyonla ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Rekreasyon, katılanın gönüllü olarak seçtiği ve boş zamanını değerlendirdiği etkinlikleri kapsar (Serarslan ve Bakır, 1988). Bireylerin günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen sürecinden kurtulmak, dinlenmek ve keyifli vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri faaliyetlerdir (Altunkasa ve Uzun, 1991). Jenkins ve Piagram (1999) ise rekreasyonu doğal ve kültürel çevre elemanlarıdır şeklinde tanımlanmışlardır.

Rekreasyon hareketi 1906 yılında ABD’de kurulan “Playground Association of America (PAA)” ile resmi hale getirilmiştir (Godbey vd., 2005). Böylece serbest zaman geçirecek yerler belirlemek ve buna uygun aktivite bulmak gelişmeye başladı. Türkiye’de ise 1996-2000 yılları arasında yapılan Yedinci Beş Yıllık Kal-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi Coğrafya Bölümü, Fiziki Coğrafya AD.,
inci.demirag@samsun.edu.tr

daha az uygun sınıfta, % 24,17'si çok uygun, % 22,96'sı ise uygun olmayan sınıf içerisinde.

Günümüz bilgisayar teknolojilerin kullanılması farklı katmandaki verileri bir arada değerlendirerek uygunluk analizi yapma fırsatı sağlamaktadır. Böylece daha hızlı, daha güvenilir ve daha etkin sonuçlara ulaşılmaktadır. Bu çalışma ile çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan AHS ve CBS entegrasyonu kullanılmıştır.

Ladik ilçesinde rekreasyon alanların uygun planlanması oldukça büyük bir öneme sahiptir. Böylece doğal ve kültürel özellikler korunmuş olur. Rekreasyon insanın fiziksel ve psikolojik sağlığı için oldukça önemlidir. Elde edilen sonuçlar yerel yöneticilerin rekreasyon alanı planlarken yararlanacağı veri olmuştur. Yeni yapılacak tesisler için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Rekreasyona uygun alanlar bilinçli bir şekilde rekreasyona açılarak eldeki kaynakların en etkin şekilde kullanılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Ahern, J. (1995). "Greenways as a Planning Strategy", *Landscape and Urban Planning*, 33(1-3):131-135.
- Aklıbaşında, M., Bulut, Y. (2013). Analysis of terrains suitable for tourism and recreation by using geographic information system (GIS). International Caucasian Forestry Symposium 961-969
- Altunkasa, M., Uzun, G. (1991). *Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep*. Çukurova Üniversitesi Yayınları: 6-80, Adana.
- Alvarez-Guerra, M., Viguri, J.R., Voulvoulis, N. (2009). "A multicriteria-based methodology for site prioritisation in sediment management", *Environ Int* 35(6):920-930 ISSN: 0160-4120
- Anonim, (1987). *Toprak Kaynakları İl Envanter Raporları Samsun*. TOPRAKSU Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Ardahan, F , Lapa, T . (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin Cinsiyete ve Gelire Göre İncelenmesi", *Spor Bilimleri Dergisi*, 21 (4) , 129-136
- Balcı, V., İlhan, A., (2006). "Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi", *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 11-18 . DOI: 10.1501/Sporm_0000000117
- Beeco, A.J., Hallo, J.C., Brownlee, T.J.M. (2014). "GPS Visitor Tracking and Recreation Suitability Mapping: Tools for understanding and managing visitor use", *Landscape and Urban Planning*, 127, 136-145.
- Bozkurt, S.G. (2016). "Gürün (Sivas) ilçesinin rekreasyon kaynaklarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi", *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University*, 66(1): 318-328.
- Caglayan, I., Yeşi, A., Cieszewski, C., Kılıç Gül, F., Kabak, Ö. (2020). "Mapping of recreation suitability in the Belgrad Forest Stands", *Applied Geography*, 116, 102153.
- Chhetri, P., Arrowsmith, C. (2008). "GIS-based modelling of recreational potential of nature-based tourist destinations", *Tourism Geographies*, 10(2), 233-257.
- Dağıstanlı, C., Demirağ Turan, İ. (2018). "Evaluation of the suitability of sites for outdoor recreation using a multi-criteria assessment model", *Arabian Journal of Geosciences*, 11:492. <https://doi.org/10.1007/s12517-018-3856-0>.

- Dünya Sağlık Örgütü, (2010). Global Recommendations on Physical Activity for Health. Geneva.
- European Environment Agency, (2018). CORINE Land Cover. <https://www.eea.europa.eu/publications/COR0-landcover>.
- Godbey, G.C., Caldwell, L.L., Floyd, M., Payne, L.L. (2005). "Contributions of leisure studies and recreation and park management research to the active living agenda", *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2), 150- 158.
- Gül, A., Özücü, M. K., Karaca, Ö., (2006). "An approach for recreation suitability analysis to recreation planning in Golcük Nature Park", *Environmental Management*, 37(5), 606-625.
- Güleç, S. (1990). "Ormaniçi Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi İçin Bir Değerlendirme Yöntemi", *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A*, 40(2) : 132-147.
- Jenks, G. F. (1967). *The data model concept in statistical mapping*. in International Yearbook of Cartography (ed. Frenzel, K.) Vol. 7, 186-190.
- Jenkins M., Piagam J.J. (1999). *Outdoor Recreation Management*. Routledge, London.
- Karlı, Ü., Polat, E., Yılmaz, B., Koçak, S. (2008). "Serbest Zaman Tatmin Ölçeği'nin (Sztö-Uzun Versiyon) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", *Spor Bilimleri Dergisi* , 19 (2) , 80-91 .
- Komossa, F., van der Zanden, E., Schulp, C.J.E., Verburg, P.H. (2018). "Mapping landscape potential for outdoor recreation using different archetypical recreation user groups in the European Union", *Ecological Indicators*, 85, 105-116.
- Koppen, Gro G., Sang, A.O., Tveit, M.S. (2014). "Managing the potential for outdoor recreation: adequate mapping and measuring of accessibility to urban recreational landscapes", *Urban For Urban Green* 13:71-83 ISSN: 1618-8667
- Kumar, N. V. ve Ganesh, L. S. (1996). "A Simulation-Based Evaluation of the Approximate and Exact Eigenvector Methods Employed in AHP", *European Journal of Operational Research*, 95, 3, 656-662.
- Levinsohn, A., Langford, G., Rayner, M., Rintoul, J., Eccles, R. (1987). A micro-computer based GIS for assessing recreation suitability. In: Proceedings of GIS 87", *American Society for Photogrammetry and Remote Sensing, Falls Church, VA*, 739-747
- Liu, M., Luo, X., Li, Q. (2012). "An integrated method used to value recreation land—a case study of Sweden", *Energy Procedia*, 16, 244-251. <https://doi.org/10.1016/j.egypro.2012.01.041>.
- Martínez-Harms, M. J., Balvanera, P. (2012). "Methods for mapping ecosystem service supply: A review", *International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management*, 8(1-2), 17-25.
- MGM (2019). *Samsun, Ladik Ortalama Değerler Bülteni*, Samsun.
- Oktay, H.E., Erdoğan, R., Oktay, F.B. (2016). "Akarsular ve akarsularda rekreasyon olanakları", *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt: 6 Sayı 13. 321-331.
- O'Reilly, M., Brink, R. (2006). "Initial risk based screening of potential brown field development sites", *Soil Sediment Contam*, 93:463- 470. <https://doi.org/10.1080/15320383.2017.1255875>
- Saaty, T. L. (1980). *The Analytic Hierarchy Process*. McGraw-Hill. New York.
- Salıcı, A., Altunkasa, M.F. (2010). "Çatalan Baraj Gölü-Deli Burun Aksında Seyhan Nehrinin Yeşil Koridor Sistemi Olarak Kullanılabilirliğinin Araştırılması", *Ekoloji* 19, 76, 36-49.
- Sandal, E.K., Karademir, N. (2013). "Kahramanmaraş İlindeki Günübirlik Rekreasyon Alanlarının Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kullanımı İle İlgili Sorunlar", *Türk Coğrafya Dergisi* , 60, 25-36.
- Sandal, E.K., Karademir, N. ve Taroğlu, E. (2011). "Kahramanmaraş Çevresinde Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Yaş ve Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması", *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1):141-162.
- Sarıçam, S., Coşkun Hepcan, Ç. (2015). "Porsuk Çayı Adalar Mevkii ve Çevresinin Rekreatiyonel Kullanımının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 52 (1). 1-11.
- Serarslan, M. Z. ve Bakır, M. (1988). "Turizm Pazarlamasında Sporun Yeri ve Türkiye Açısından Değerlemesi", *Pazarlama Dünyası*, Mayıs Haziran, Yıl:2 Sayı:9, ss.28-30.

- Tez, Ö , Doğan, Ö , Yavaş, Ö , Erkaya, E , Tavazar, H , Güzel, P . (2016). “Yerel Yönetimlerde Serbest Zaman ve Rekreasyon Hizmetleri (İzmir İli Örneği)”, *International Journal of Sport Culture and Science* , Cilt 2 (Özel Sayı 1) , 511-524 . DOI: 10.14486/IJSCS123.
- Türkiye Çölleşme Modeli. (2015). *Havza İzleme ve Değerlendirme Sisteminin Geliştirilmesi Projesi (HIDS PROJESİ), Türkiye Çölleşme Modeli Raporu*. Türkiye Cumhuriyeti, Tarım ve Orman Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D , Avcı, N , Taş, İ . (2011). “Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi”, *Spor Bilimleri Dergisi* , 22 (2) , 69-83
- Wedding, G.C., Crawford-Brown, D. (2007). “Measuring site-level success in brownfield redevelopments: a focus on sustainability and green building”, *Journal Environmental Management*, 85:483–495 ISSN: 0301-4797
- Van Riper, C. J., Kyle, G. T., Sutton, S. G., Barnes, M., Sherrouse, B. C. (2012). “Mapping outdoor recreationists’ perceived social values for ecosystem services at Hinchinbrook Island National Park, Australia”, *Applied Geography*, 35(1), 164–173. <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2012.06.008>.
- Yıldırım, E., T. Yılmaz ve Benliay, A. (2013). “Peyzaj Planlamada Akarsu Ekolojisinin Önemi”, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6 (1): 51-54.
- Zhang, H., Chen, B., Sun, Z., Bao, Z. (2013). “Landscape perception and recreation needs in urban green space in Fuyang, Hangzhou, China”, *Urban For Urban Green* 12:44–52. ISSN: 1618-8667.